

Täysistunto

Perjantai 19.10.2018 klo 12.59—13.33

5. Lakialoite laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 32/2018 vp Markku Eestilä kok

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Edustaja Eestilä esittelee. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

13.01 Markku Eestilä kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Tämä lakialoite käsittelee sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 4 §:n muuttamista. Jos minä lyhyesti omin sanoin sanon, mistä tässä on kysymys.

Kun tämä sali aikanaan sääti sähkömarkkinalain toimitusvarmuuden parantamiseksi, niin se johti tietyillä alueilla mittaviin investointeihin ja sitä kautta kuluttajille, yrittäjille ja tietenkin maataloudelle lisättiin kulurakennetta ja sähkönsiirtomaksut nousivat aika lailla. Jostakinhan se raha näihin merkittäviin investointeihin pitää ottaa. Ja tämän jälkeen tämä sali on järkevästi päättänyt, että tietyillä alueilla — nämä alueet ovat etupäässä Itä-Suomessa, Kainuussa ja Lapissa — pystytään näitä investointeja vähän jaksottamaan. Eli toimitusvarmuuden parantamista voidaan Energiaviraston luvalla pidentää niin, että kuluttajille ei tarvitse niin paljon nostaa näitä sähkönsiirtomaksuja.

Tässä aloitteessa ehdotetaan sähköveron alentamista toisen verotaulukon veroluokkaan II niillä alueilla, joilla sähkömarkkinalaki todellisuudessa aiheuttaa merkittäviä investointeja sähkön toimitusvarmuuden parantamiseksi. Kyse on siitä, että Suomessa sähkönsiirtomaksut eivät eriydy Suomen eri alueilla kohtuuttomasti. Tässä lakialoitteessa esitetyn mallin variaatio on tällä hetkellä käytössä Ruotsissa. Jos tällä tavalla menetellään ja tätä sähkön valmisteveroa muutetaan, niin se johtaa siihen, että niillä alueilla, joilla nämä siirtohinnot ovat kohtuuttomasti nousseet, niitä pystyttäisiin sitten alentamaan sen takia, koska siirrosta perittävä vero olisi alempi. Eli tässä suhteessa kannattaisi Suomessakin ottaa mallia Ruotsista, koska se johtaa myös siihen — tänä päivänä puhutaan paljon eläkeköyhyydestä, koska asumisen kustannukset nousevat, siihen liittyy merkittäväällä tavalla energia, terveydenhuoltokulut nousevat — että mitä pienemmäksi me saamme näitä kuluja, sitä paremmin eläkeläiset pystyvät sitten tulemaan toimeen arjessa ja maksamaan myös laskunsa.

Hyvät kollegat! Arvoisa puhemies! Tähän liittyy myös toinen seikka, mikä on Suomessa nostanut kohtuuttomasti sähkönsiirtomaksuja — kaikki muistavat tämän Caruna-keisin — ja se on se, että Energiavirasto on määritellyt sähköverkon nykykäyttöarvolle ”koh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2018 vp

tuullisen tuoton”. Kuinka moni teistä pitää 6,87 prosentin tuottoa negatiivisten korkojen aikaan kohtuullisena? Silloin, kun tämmöisiä virastotasolla tehtyjä muutoksia on tehty, he ovat tehneet uudistuksen, jossa sähköverkon haltija voi valita, millä tasolla tuottoa otetaan. Ja kun mennään kymmenen vuotta taaksepäin, niin korkotaso tietenkin oli täysin erilainen kuin se on tänä päivänä. Jos me tekisimme kaksi muutosta eli tälle verkon nykykäyttöarvolle suurin sallittu tuotto alennettaisiin vastaamaan edes jollakin tavalla nykorkotaso eli lähenemään sinne päin — se tarkoittaisi oman näkemykseni mukaan 1,5—2 prosenttia alemmaa, jolloin sähkönsiirtohinnoille tulisi lainvoimainen katto — ja sitten vielä tehtäisiin tämä Ruotsin-mallin kaltainen muutos, niin minun mielestäni aika monille ihmisille tulisivat sitä kautta paremmat elämisen edellytykset ja rahaa jäisi muuhun kuin pakollisiin menoihin. Erityisesti tämä koskee eläkeläisiä tänä päivänä.

Arvoisa puhemies! Tämä tässä.

13.05 Reijo Hongisto sin: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Eestilä esittää lakialoitteensa, että sähköveroa alennettaisiin Ruotsin mallin mukaisesti niillä alueilla, joilla sähkömarkkinalaki todellisuudessa aiheuttaa merkittäviä investointeja sähkön toimitusvarmuuden parantamisessa, eli suomeksi sanottuna niillä alueilla, joilla säännöllisesti kova tuuli kaataa ja tykkylumi katkoo puita sähkölinjoille aiheuttaen joskus pitkiäkin sähkökatkoja. Sähkökatkojen välttämiseksi siirtoyhtiöt ovat joutuneet muuttamaan linjojen suuntauksia ja jopa kaivamaan siirtolinjoja maahan. Investoinnit maksatetaan pitkässä juoksussa kuluttajilla sähkönsiirtomaksuina. Julkisuudessa on ollut tietoja, joiden mukaan monilla kuluttajilla sähkölaskussa sähkönsiirtohinnoista onkin suurempi kuin kulutetun sähkön hinta. Tätä ei tahdo kukaan ymmärtää saatikka hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Tällä viikolla Taloussanomat uutisoi eläkeläismiehestä, joka asuu sähkölämmitteisessä talossa. Hän käyttää päivä- ja yösähköä. Miehen sopimus sähköntoimittajan kanssa on päättymässä, ja hän on saanut yhtiöltä jatkotarjouksen. ”Tarjouksen” mukaan sähkön kokonaishinta on nousemassa ensi helmikuusta alkaen siten, että päiväsähkö nousee yli 30 ja yösähkö yli 40 prosenttia. Siinä se pompsahti. Hänen kulutuksellaan se merkitsee noin 100 euron lisäkuluja kuukaudessa, ja se on varsin paljon. Nykyiset kulutushinnat ja siirtohinnot veroineen koettelevat erityisesti, kuten edustaja Eestilä tuossa esittelypuheenvuorossaan totesi, harvaan asutulla maaseudulla asuvia pienituloisia ja eläkeläisiä. Minun mielestäni edustaja Eestilän lakialoite on syytä koeponnistaa valiokunnassa kuulemismenettelyn ja lausuntopyyntöjen kautta.

Arvoisa rouva puhemies! Minä kannatan esitystä, mutta en ota tässä vaiheessa vielä kantaa itse verotekniseen siirtomenettelyyn.

13.07 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Silloin kun Suomen yli pyyhkäisi iso myrsky ja sähköt menivät poikki monilta aloilta, suurilta aloilta, ja uusien kytkentöjen aikaansaamiseen meni runsaasti aikaa ja varsinkin maataloilla ja teollisuudessa sähkön poikki meneminen aiheutti erittäin hankalia tilanteita, säädettiin laki, jossa veloitettiin maahan kaivamiseen, eli linjat, jotka tällä hetkellä roikkuvat ilmassa, pitää tiettyyn määräpäivään mennessä kaivaa maahan — erityisalueille on annettu pidempi siirtymäaika.

Tämä johti käytännössä siihen, missä tilanteessa olemme nyt. Ensinnäkin voi sanoa, että Suomen sähköverkko keskimäärin on hyvässä kunnossa, mutta nyt tämän lain mukaan joudutaan purkamaan ihan käyttökelpoista verkkoa sen takia, että laki edellyttää yhtiöiltä verkkokaapeleiden upottamista maahan. Täällä edustaja Eestilä totesi, että Energiavirasto

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2018 vp

määrittelee siirtohinnan tason. Se on tällä hetkellä 6,8 prosenttia nykyarvolle laskettuna. Sitä voidaan todella pitää erittäin korkeana, mutta perusteluna on se, että tässä hävitetään ihan käyttökelpoista omaisuutta.

Etelä-Suomessa ja monella muullakin alueella energiayhtiöt, jotka vastaavat alueellisesta siirtoverkosta, ovat jo aikaisemmin rakentaneet niin sanottuja silmukaverkkoja, eli jos yksi, sanoisinko, siirtoverkon osa vaurioituu, niin samalle alueelle tai yritykselle voidaan toista kautta jakaa sähköä. Tätä kautta riski pienenee olennaisesti. Jos sitten ajatellaan, että tällainen todellinen tuulimyrsky vie monelta alueelta sähköt, niin nopeinta on hoitaa tilanne aggregaateilla. Olisi myös voitu edellyttää, että energiayhtiöt, jotka jakavat sähköä, pitävät jonkin näköistä reserviä aggregaateilla, joka on nopein, tehokkain ja halvin tapa ja jota tarvitaan myös huoltovarmuuden kannalta. Energiahuollon ylläpitämisessä kriisitilanteissa tarvitaan aggregaatteja.

Minun mielestäni tätä aloitetta, joka nyt koskee näitä syrjäalueita, olisi voitu ihan hyvin laajentaa koko maahan. Tämän koko prosessin kustannukset Suomen valtiolle ja suomalaisille ovat ehkä 12—15 miljardia, josta, sanoisinko, kolmannes on sellaista menetystä, joka on ihan käyttökelpoista verkkoa, mikä olisi voitu paremmalla harkinnalla välttää ja siten käyttää esimerkiksi yhden metsäteollisuuskombinaation rahoitukseen se raha, joka nyt menee Kankkulan kaivoon. Tämä on esimerkki siitä, että tehtiin hätäpäissään hyvää tarkoitettava päätös, mutta kun harkintaa ei ollut tarpeeksi, niin nyt sitten väki kärsii ja siinä tapauksessa, jos käytetään sähköä, ajaudutaan tilanteeseen, jossa siirtomaksu, siis se varmuus, että sähköä tulee, maksaa enemmän kuin varsinaisen energian käyttö.

13.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Eestilän tekemä lakialoite on aivan erinomainen ottaen huomioon, että sähköön käyttö jokaisen ihmisen kotitaloudessa on aivan varmasti erittäin merkittävässä osassa. Ilman sähköä ei tänä päivänä tule juttuun kukaan. Tämä nimenomaan maaseutuolosuhteissa kärjistyy vielä esimerkiksi maatilataloudessa, jossa pitkien taipaleiden takaa tulee linja, ja kun se monesti on myrskyjen takia mennyt rikki, niin sitten joudutaan turvautumaan tällaisiin ratkaisuihin kuten edustaja Lehti mainitsi. Aggregaatit ovat siihen aivan erinomainen ratkaisu.

Mutta tämä hinnoitteluhan nyt näiden uusien lakien myötä, jotka eduskunta on säätänyt, että pitää näitä turvallisia sähköverkkoja ruveta rakentamaan, upottamaan kaapeleita maahan, todella on johtanut tilanteeseen, että monella sähkölaskussa se siirto on suurempi summa kuin se itse sähkön hinta. Tämä tavallaan eräänlaisessa paniikissa tehty ratkaisu, jossa näitä maaverkkoja ruvettiin todella rakentamaan ympäri Suomea — eri yhtiöt sitä kiivaasti tekevät: kotimaakunnassani Pohjois-Karjalassa sitä on paikallinen sähköyhtiö tehnyt jo pitkään, samoin kuin Savossa, missä oli isommat tuhot, Savon Voima tekee samaa hommaa kiivaasti — se nostaa siirtomaksuja valtavasti ja asettaa ihan selvästi suomalaiset eriarvoiseen asemaan.

Kyllä edustaja Eestilän aloite ja sitten yleensä tämä, että saataisiin tasattua näitä kustannuksia kansakunnan kesken tasan, tai edes vähän oikeudenmukaisemmin, on erittäin hyvä tavoite. Tässä kannattaisi mielestäni nyt elinkeinoministeriön tai jonkun muun vastuullisen toimijan — tai pitäisikö eduskunnan antaa tästä ihan ponsi tämän lakialoitteen yhteydessä — tutkia tämä asia nopeasti ja tehdä hyviä ehdotuksia siitä, millä keinoin tasattaisiin sähkön hintaa. On todella epäoikeudenmukaista, että jollakin alueella se siirtomaksu on aivan kohtuuton ja sitten taas toisilla sitä lisämaksua ei juuri ole, ja kuitenkin samassa maassa asutaan. Sen takia on aivan erinomainen aloite tämä edustaja Eestilän aloite, ja tämä nos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2018 vp

taa tämän kissan pöydälle, josta pääsemme nyt keskustelemaan, ja toivon mukaan eduskunta tälle jotain tekee.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Edustaja Lehden taloustarkastelu tässä asiassa on aivan paikallaan. Tämä nykyinen menettely maksaa aivan valtavasti. Sitä en tiedä, pystyykö sitä kukaan enää pysäyttämään tai järkevöittämään, mutta joka tapauksessa harkintaa pitäisi nyt saada eduskunnan taholta sillä keinoin, että pystyttäisiin tasaamaan sähkön siirtokustannuksia, ja niin, että pohjoinen Suomi tai itäinen Suomi tai yleensä tämä pitkien matkojen Suomi ei joudu kärsimään kohtuuttomia kustannuksia siitä syystä, että nämä siirtomaksut ovat nousseet jopa kohtuuttomiksi.

13.13 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edellä sanottuun on helppo yhtyä. Edustaja Eestilä on tehnyt aloitteen asiasta, josta itsekin olen vuosien varrella ympäri Suomea kiertäessäni saanut hyvin paljon palautetta, erityisesti hyvin vihaista ja kriittistä palautetta. Nyt on hyvä, että tähän asiaan pureudutaan ja asiaa selvitetään perin pohjin. Jo on korkea aikakin, ja jään itse suurella mielenkiinnolla odottamaan ja seuraamaan, mihin tässä päädytään. Edustaja Eestilälle suuri kiitos siitä, että asian — ja nimenomaan kissan — nostaa nyt vihdoinkin pöydälle.

13.14 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Todellakin edustaja Eestilä on tehnyt hyvän lakialoitteen, jonka tavoite on siis itsessään alentaa sähkön kuluttajahintaa. Kuluttajahinnan nousu siis johtuu maakaapelointivaroitteesta, joka koskee pieniä kyliäkin. Siis toisin sanoen sähköyhtiöt ovat sanoneet, että heidän olisi kannattavampaa tehdä pieneen, kenties taantuvaan kylään oma sähköntuotantoyksikkö.

Kaikkienensa tässä on kysymys sääntelyn vähentämisestä. Siihen, onko tämä lakialoite ihan täsmälleen oikea — oikeansuuntainen se ainakin on — en ota kantaa. Edustaja Eestilän puheen toinen osa koski sähköyhtiöitten kohtuullista tuottovaadetta. Se 6,8:han on ollut kohtuuton. Tietenkin, niin kuin edustaja Lehti sanoi, se on ollut kohtuuton sen takia, koska tämä sääntely on ollut kohtuutonta itsessään.

Ja sitten yksi tekijä, mikä täytyy vielä mainita tässä, on se, että sähkön jakelussa on tehty myöskin ylläskutusta vuosina 2012—2015. 110 yhtiön osalta ylijäämää — eli siis toisin sanoen ylläskutusta — on ollut 175 miljoonaa. Nämä tietenkin totta kai kuuluu palauttaa kuluttajille, ja ne on palautettukin.

13.15 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Tervehdin myös erittäin myönteisesti tehtyä aloitetta, ja se on poliittisesti kaikkein hienointa, että kissa nostetaan kokouksen kansanedustajan toimesta pöydälle.

Tähän johtavat syyt tehtiin viime vaalikaudella siinä hallituksessa, missä vasemmistoliittokin oli mukana. Kävimme talousvaliokunnassa kiivasta keskustelua siitä, mitä tämä tarkoittaa sen yhden myrskyn osalta, missä laskettiin yksityiselle ja julkiselle omaisuudelle 6 miljardin vahingot, mitkä tapahtuivat siinä hetkessä. Silloin linjattiin talousvaliokunnassa, että lähdemme maakaapelointiin. Suljettiin vähän silmät siltä, voisiko olla joitain muitakin vaihtoehtoja, kuten esimerkiksi se, että metsänomistajat huolehtisivat lankaverkkojen riittävästä suojavyöhykkeestä ja yhtiöt maksaisivat puunkorjuun kustannukset — kaadon suorittaisi sitten vaikkapa joku muu — tai että meillä olisi sellaisia kriisikeskuksia, joissa aggregaatteja on niin riittävästi, että pystytään nopeasti toimittamaan maatiloille ja haja-asutusalueille sähköä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2018 vp

Mutta kaiken kaikkiaan tämä on se asia, mistä tuli silloisen SDP:n kansanedustajan Kärnän kanssa lausuttua ne sanat, että me tiedämme, mitä tästä tulee tapahtumaan. Ja niinhän siinä kävi sitten varsinkin siinä vaiheessa, kun Fortum myi omat verkkonsa australialaiselle sijoitusyhtiölle. Hinnat lähtivät nousemaan, ja he ovat perustelleet — ja nyt meillä perustellaan jatkuvasti — sitä niin, että tulevien investointien vuoksi joudumme siirtomaksu- ja nostamaan, jotta voimme toteuttaa siirtosuunnitelman niin, että maakaapelointi tehdään. Meillä on kuntia, kaupunkiseutuja, missä melkeinpä naapurit ovat erilaisten maksujen piirissä. On ruutukaava-alueita, joissa on jo rakennettu verkko. Ja, hyvät pääkaupunkiseutulaiset, teitä todellakin odottaa tämä ihanuus, kun viime kaudella teimme sellaisen päätöksen, että tämä pääkaupunkiseutu rakennetaan siten, että siirtoverkon uusiminen on Fingridin vastuulla ja laskun maksaa myös Eero Lehti.

13.18 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä lakialoitteessa kiinnitetään kyllä erittäin tärkeään ja aivan oikeaan asiaan huomiota. Varmasti jokainen tämän salin edustajista on toritilaisuuksissa ympäri Suomea kiertäessään saanut tuta ihmisten ärsytyksen siitä, miksi sähkön siirtohinnat ovat niin korkeita.

Valitettavasti taitaa kuitenkin olla niin, että Euroopan komissio ei ole ollut kovinkaan innostunut tällaisille alueellisille verokannoille, mille varmaan voisi olla aika ajoin ihan joi-
tain perusteitakin olemassa. Olen myös ymmärtänyt, että Ruotsinkin osalta sitä järjestelmää komission puolelta tiukennetaan ja voi olla, että Ruotsi mahdollisesti joutuu jopa luopumaan siitä. Tämä on käsitys, mikä minulla on; joku ehkä korjannee sen, jos se on väärä.

Mutta sitten täytyy tietenkin muistaa se, miten tähän on tultu. Tähän on tultu viime vaalikaudella tehtyjen päätösten seurauksena, jotka toki juontavat juurensa siitä, että myrskytuhot olivat niin suuria monin paikoin Suomea, ja ei tietenkään ole kohtuullista, että ihmisten täytyy olla pitkiä aikoja ilman sähköä ja modernia välineistöä. Mutta kyllä silloisen elinkeinoministeri Vapaavuoren toimesta tuotu lakiesitys, jossa velvoitettiin kaapeloidaan nämä sähkölinjat maahan kaikkialla Suomessa — alueilla, joilla ei välttämättä edes puita kasva — on nyt ehkä pikkuisen liian korkea veto ollut. Toki sitten on tultu siihen, että Olli Rehnin johdolla, Kimmo Tiilikaisen jatkamana tätä lakia on koetettu lieventää ja sinne on tehty erilaisia korkokattoja. Sinne on tehty malli siitä, että ei voi kolmea vuotta putkeen korottaa hintoja, ja on tehty myös helpotuksia investointeihin, niitä on pidennetty. Mutta ongelma on tietenkin edelleen olemassa isoilla harvaan asutuilla alueilla, joilla linjat ovat pitkiä mutta väkeä on vähän, mutta tarvitseeko aivan todella kaivaa ne sinne maahan samalla lailla kuin vaikka täällä Helsingissä on kaapeloitu ne jo aikaa sitten, ja tietenkin maksupohjakin on aivan erilainen.

Sitten olisi tietenkin tärkeää, että me miettisimme, miten tämä asia voidaan kansallisesti ratkaista. Siksihän esimerkiksi ministeri Tiilikainen on jo ottanutkin asiassa härkää sarvista ja toukokuussa on laittanut selvitysmiehen selvittämään tätä kyseistä asiaa, mitä tälle voitaisiin tehdä vielä näitten lakimuutostenkin jälkeen. Viime talvena Kainuussa oltiin useamman päivän ajan, osa jopa viikkoja, ilman sähköä. Siinä vaiheessa, jos elinkeinoelämä ja maatalous joutuvat olemaan ilman modernia tuotteistoa, on aivan selvää, että ei siellä pärjätä. Ja toki tullaan myös sellaisiin kysymyksiin, että miten meidän sähköverkkoihimme voidaan vaikuttaa vaikka jostain muualta. Sikäli tämä on kansallinen ja iso kysymys, ja siihen pitäisi miettiä jonkinlaisia massiivisempia ratkaisuja myös.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2018 vp

13.21 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Suomessa, joka on harvaan asuttu ja jossa on laaja, harvaan asuttu preeria ja maaseutu, kyllä meidän pitäisi pystyä hoitamaan asiat siten, että niiden ihmisten, jotka siellä asuvat, jos sinne on kerta sähköt vedetty, sitä sähköä pitää siellä myöskin saada. Ei voi olla niin, että tulee kohtuuttomat kustannukset, mikäli tulee luonnonmyllerryksiä ja sähkölinjat menevät poikki. Erittäin hyvä asia on se, mitä edustaja Myllykoski otti tuossa esille, että yhtiöt maksaisivat metsänomistajille näitten suoja-alueiden hakkaamisesta. Se varmasti helpottaisi sitä tilannetta.

Toinen on sitten tämä aggregaattiasia, mitä täällä on nyt heitelty ja nostettu esiin. Pahoitin pelkään, että siinä kävisi siten, että ne mummot ja papat mökeissänsä siellä preerialla joutuisivat maksamaan sen aggregaatin, joka tuottaisi heille sitä sähköä. Kyllä tässä nyt se tilanne on semmoinen, että jonkin näköistä vastuuta täytyy kyetä asettamaan myöskin sähköntuottajayhtiöille. Ne tahkoavat voittoa tällä hetkellä, kuten varsin hyvin tiedätte. Kyllä niitä voittovaroja täytyy pystyä käyttämään siihen, että sähköverkot ovat sen kelpoisia, että ei tällaisia viikkokausien sähkökatkoksia tule mihinkään päin maata, ei sen enempää lumimyrskyn kuin vesimyrskyn tai tuulenkaan seurauksena. Että kyllä myyjälläkin on vastuunsa. Eikä myyjä voi pelkästään nostaa hintaa. Me olemme päästäneet tässä maassa vähän kummalliseen tilanteeseen tämän: siellä yksi pystyy melkein sanomaan, mitä tämä sähkö nyt sitten maksaa, eikä pystytä panemaan vastaan, kun ei ole kunnollista kilpailua, ei ole voimavaroja siihen. Tämä on kyllä semmoinen asia, mihin meidän täytyy puuttua, ja ennen kuin taas kylmä talvi tulee, niin tällä asialla on, kuulkaa, kiire. Lämpöä täytyy saada. Kun meillä muutama vuosi sitten rakennettiin aika paljon sähkölämmitystaloja ja mökit ovat sähkölämmityksellä, niin sinne ihmiset paleltuvat kuin sanonko mitkä — kun pakka-set tulevat ja lämpöä ei tupaakaan saada, niin ei ole kovin mukavaa sekään asia.

Eli todella tämä aloite on siinä mielessä kannatettava, että se nyt sitten tutkitaan ja katsotaan läpi. Minä toivon, että valiokunnassa paneudutaan tähän asiaan hyvin ja mietitään vaihtoehdot läpi, eri vaihtoehdot, mitkä voisivat olla inhimillisiä, kohtuullisia ja varmoja vaihtoehtoja.

13.24 Mika Raatikainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tänään on hyvä päivä. Ei sen takia pelkästään, että on perjantai ja pääsen kohta saunavuorolle tuonne Itä-Helsinkiin, mutta on kiva kuulla yli puoluerajojen ihan järkeviä aloitteita ja puheenvuoroja. Edustaja Eestilän aloite on mainio, samoin edustaja Lehden puheenvuoro, kuten monet muutkin täällä. On hienoa, jos katsotaan, että jos aikaisemmin on tehty hieman huonolla valmistelulla vähän huonoja päätöksiä, niitä voitaisiin täällä korjata yli puoluerajojen. Sen takiahan me täällä olemme kaikki. — Kiitoksia.

13.25 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Näen myös niin, että tämä edustajan Eestilän aloite on hyvä keskustelun avaus tähän tilanteeseen, missä nyt ollaan. Asiaan liittyvät ongelmat erityisesti siitä, miten sähkön hinta ja nimenomaan siirtohinnat ovat nousseet, ovat kyllä kaikilla tiedossa.

Täällä edustaja Myllykoski aikaisemmin viittasi tähän isoon, niin sanottuun Tapanimyrskyyn. Muistan sen myös erittäin hyvin, koska kotikunnassani Sastamalassa se aiheutti huomattavia ongelmia. Meillä oli tiettyjä alueita, kuten muun muassa Kiikoinen, jossa oli puolitoista viikkoa sähköt poikki monissa talouksissa. Osalla toki oli aggregaatit. Mutta silloin kävi ilmi myöskin sellainen tilanne, että tämä varallaolohenkilöstö näillä sähköyhtiöillä oli ristiin toistensa kanssa. Se olisi toiminut silloin, jos olisi ollut vain pienellä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2018 vp

alueella myrsky, olisi voitu muualta tuoda kaverit apuun, mutta kun tämä myrsky koski laajalti koko eteläistä Suomea, oikeastaan vasta Oulun korkeudelta, sieltä pohjoisemmasta, voitiin tuoda vähän apuvoimia. Eli siinä oli selvästi yksi kohta, jossa meidän huoltovarmuutemme oli pettänyt. Toinen oli se, mihin edustaja Lehti täällä jo aikaisemmin viittasi, että näitä aggregaatteja ei ollut riittävästi, jotta olisi voitu nopeasti reagoida.

Tämä on tietysti kaksipiippuinen juttu. Olen kyllä sitä meiltä, että meidän täytyisi nyt tarkastella kriittisesti sitä, onko maakaapelointivauhti tällä hetkellä, mihin moni muutkin on täällä viitannut, liian nopea ja nostaako se kohtuuttomasti sähkön siirtohintoja. Eli siinä mielessä on todella tärkeä asia, että edustaja Eestilän aloitteen myötä tämä tulee uudelleen tarkasteluun, ja nyt kun tämä nykyinen laki on muutaman vuoden ollut voimassa, niin voidaan ihan aidosti katsoa, mitä tälle asialle on tehtävissä ja miten tämä on järkevää hoitaa.

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Savio. Ja totean, että joudumme keskeyttämään kolmen minuutin kuluttua.

13.27 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä olevassa lakialoitteessa sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta kiinnitetään tosiaan huomiota erittäin tärkeään asiaan, kun puhutaan täysin välttämättömästä hyödykkeestä eli sähköstä ja sen hinnasta ja sen hinnan muodostuksesta. Yleisemminkin tietysti tämä aihe liittyy asumisen hinnan kallistumiseen ja jopa kohtuuttomuuteen. Eilenhän eduskunnassa käytiin myös laajaa keskustelua asunnottomuudesta ja sen syistä, eli aihe on erittäin ajankohtainen. Tämän lakialoitteen lisäksi eduskunnan tulee kyllä ehdottomasti kiinnittää sähkön kuluttajahinnan nousuun huomiota laajemmastikin ja pohtia eri vaihtoehtoja, joilla asumisen hintaa saadaan alennettua.

Arvoisa puhemies! Aihe herättää paljon kysymyksiä kansalaisten keskuudessa, kuinka tämä sähkön siirtohintaa ja erilaiset verot, jopa arvonnäkövero sitten vielä tähän päälle laskeutuna, nostavat kovasti sitä sähkölaskun hintaa, vaikka varsinainen energian hinta on ollut viime vuosina kohtuullisen matalalla tasolla. Tähän asiaan tulee ehdottomasti kiinnittää huomiota. Aloitteessa esitetään, että tähän sähköveron tasoon voitaisiin puuttua alueellisesti, madaltaa sitä. Kenties vielä perustellumpaa olisi alentaa sähköveron tasoa koko maassa, mutta yhtä kaikki, tähän asiaan on saatava kyllä korjaus pikaisesti.

Edustajat Lehti ja Vähämäki nostivat aiemmissa puheenvuoroissaan esille myös varsinakin nykyiseen markkinakorkotasoon verrattuna täysin kohtuuttoman 6,8 prosentin tuottovaatimuksen, ja se on tosiaan asia, jota pitää tarkastella, ja sitä tuottovaatimusta tulee ehdottomasti saada selvästi alemmaksi. Kyse on kuitenkin koko lailla hyvinkin riskittömästä tuotosta, eikä tämä korkea taso ole nykyään millään tavalla enää perusteltu.

13.29 Eero Lehti kok: Arvoisa puhemies! Tässä kokonaisuudessa on myös valtiolla oma soppansa toisessa kattelassa. Luontainen monopoli eli sähköverkko myytiin ensinnäkin Fortumin toimesta merkittävältä osalta ulkolaiselle sijoittajalle, jolla on nyt itse asiassa pitkälti päätösvalta, miten sähköverkon hintaa neuvotellaan, ja se mahdollisesti pystyy vaikuttamaan siihen. Se, että valtiovalta päästi tällaisen asian pois käsistään, oli minun mielestäni erittäin huono ratkaisu.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä nämä kaksi pyydettyä puheenvuoroa, Viljanen ja Elomaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2018 vp

13.29 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Sähkö on meille kaikille välttämättömyyshyödyke. Välttämättömyydestään huolimatta sen siirtäminen on monopolitoimintaa, kuten edustaja Lehti juuri äsken täällä totesi. Onkin siis selvää, että sähkön ja sen siirtomaksujen hintojen pitäisi olla kohtuullisia.

Tätä kohtuullisuuden vaadetta on nyt haastettu todella suurilla siirtohintojen korotuksilla. Olosuhteet maan eri osissa vaihtelevat suuresti, kuten täällä on jo moneen kertaan todettu, mutta nyt näyttää siltä, että siirtomaksuihin syntyy alueellista hajontaa ja eroja vielä luonnonolosuhteita enemmän, jopa huomattavasti enemmän. Lisäksi vaikuttaa siltä, että ainakin täällä etelässä Caruna olisi korottanut hintoja huomattavasti enemmän kuin mitä sähkön toimitusvarmuuden turvaaminen edellyttäisi, kuten edustaja Kulmunikin täällä aiemmin totesi. Huonointa korotuksissa on se, että edes säästämällä energiaa kuluttajat eivät pysty suojautumaan kovalla vauhdilla kasvavilta sähkölaskuilta, koska sähkönsiirtoyhtiöt ovat painottaneet suuria hinnankorotuksia nimenomaan sähkönsiirron kuukausimaksuihin eli perusmaksuihin.

Edustaja Eestilän aloite on paikallaan, jos sen avulla viime hallituskauden virheitä sähkönsiirtohinnoitteluun saataisiin muutettua esimerkiksi ministeri Tiilikaisen asettaman selvitysmiehen tulevien ehdotusten perusteella niin, että sähkönsiirtotoiminnan läpinäkyvyyttä ja laskutuksen ennustettavuutta ja kohtuullisuutta kyettäisiin parantamaan sähkön toimitusvarmuuden parantamista vaarantamatta.

Puhemies Paula Risikko: Ja viimeinen puheenvuoro tänä päivänä, edustaja Elomaa.

13.31 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilän lakialoitteessa ehdotetaan sähköveron alentamista varsinkin alueilla, joilla investointeja pitää tehdä paljon toimitusvarmuuden parantamiseksi. Tämä lakialoite on todella kannatettava.

Sähkönsiirtomaksut ovat valtavat. Ne voivat olla suuremmat kuin itse sähkön kulutusmaksu, ja sitä eivät meidän kansalaisemme — enkä itsekään — ymmärrä. Kun tuli aikaisempina vuosina sähkölaskuja, niin jos ne olivat nousseet, selitettiin, että nyt on satanut liikaa tai on satanut liian vähän. Nyt syy on kaapeleiden vetäminen, ja totta kai niitäkin pitää vetää. Mutta edustaja Lehti nosti esiin asian ytimen elikkä nämä kuuluisat Caruna-kaupat: miksi valtio luovutti päätäntävällän näin jonnekin muualle kuin Suomeen? Asumisen hinta on tänä päivänä todella kallis, ja sähkömaksut ovat varsinkin siirtomaksujen osalta aivan, sanotaanko suoraan, älyttömät.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.